

Aktuālais pašvaldību gada pārskatu finanšu revīzijās

Biruta Novika

LZRA kvalitātes komitejas locekle

SIA "Nexia Audit Advice" partnere, valdes locekle, zvērināta
revidente

SIA Nexia Audit Advice – zvērīnātu revidentu komercsabiedrība

Zvērīnāti revidenti:

- Marija Jansone (Liepāja)
- Judīte Jakovina (Valmiera)
- Biruta Novika (Ludza, Rīga)

Finanšu pārskatu

Revīzijas pašvaldībās

- Veicam tās jau no 1999. gada
- 2017. gadā esam veikuši revīzijas:
  - kā apakšuzņēmēji vienā republikas pilsētā – 14 iestādēs un aģentūrās
  - 32 pašvaldībās:
    - 25 atzinumi bez iebilduma
    - 6 atzinumi ar apstākļu akcentējumu
    - 1 atzinums ar iebildumu

Zvērinātu revidentu profesijai Latvijā – 80 gadi!

1938. gada 12. jūlijā - Latvijā tika pieņemts likums „Par zvērinātiem revidentiem”, kas lika pamatu neatkarīga zvērinātu revidentu institūta izveidei mūsu valstī.

Kas ir audits?

Audits

- (no latīņu: *auditos* — 'klausīšanās', 'dzirdēšana') ir kādas iestādes, uzņēmuma vai amatpersonas likumīga pārbaude, ko veic īpaša lietpratīga persona (revidents) un kas ietver informācijas apkopošanu par kādu uzņēmējdarbību un iegūtas informācijas novērtēšanu, pārbaudot aprēķinu precizitāti un pēc noteiktiem kritērijiem dodot savu revīzijas atzinumu

Zvērinātu revidentu pienākumi un tiesības (1)

Revīzijas uzdevuma veikšanā

- Sniegt **atzinumu**, kurā skaidri izteikts viedoklis par to, vai gada pārskatā, arī konsolidētajā gada pārskatā, ietvertie finanšu pārskati sniedz patiesu un skaidru priekšstatu par attiecīgā klienta finansiālo stāvokli, peļņu vai zaudējumiem un naudas plūsmu saskaņā ar attiecīgajiem finanšu pārskatu sagatavošanas principiem (standartiem) un atbilst normatīvajiem aktiem.

Zvērinātu revidentu pienākumi un tiesības (2)

Revīzijas uzdevuma veikšanā

- Arī pirms 80 gadiem mērķis bija tāds pats: pieaicināt zvērinātu revidentu, lai pārliecinātos, ka uzņēmējsabiedrība ievēro visus likumus, maksā nodokļus atbilstoši likuma normām, un gada pārskats sniedz skaidru un patiesu priekšstatu.
- Zvērinātam revidentam, izpildot revīzijas uzdevumus, bija jāpārbauda, vai bilance, zaudējumu un peļņas konts un gada pārskats sastādīti pareizi, vai tie saskan ar likumu, vai uzņēmuma vai iestādes vadītāji rīkojušies kā kārtīgi veikalnieki, jākonstatē, vai bilance sniedz skaidru un patiesu ainu par uzņēmuma vai iestādes mantas stāvokli un vai zaudējumu un peļņas konts rāda pareizu darbības rezultātu. Tāpat zvērinātiem revidentiem bija tiesības piedalīties inventūras uzņemšanā un bija jāpārbauda, vai tā izdarīta pareizi, bija jāpārbauda bilancē uzrādītā manta, iestādes kase, vērtspapīri, noguldījumi, vekseli, preces un cenas, kā arī bija tiesības pieprasīt no uzņēmuma vai iestādes vadības visas vajadzīgās ziņas un paskaidrojumus.

Ar 01.01.2017.

Grozījumu revīzijas pakalpojumu likumā

- Starptautiskie publiskā sektora revīzijas standarti - zvērināts revidents un zvērinātu revidentu komercsabiedrība **revīzijas pakalpojumus** sniedz atbilstoši normatīvo aktu prasībām, **ievērojot** Valsts kontroles kā grupas revidenta norādījumus, kā arī **Latvijā atzītos starptautiskos publiskā sektora revīzijas standartus**
- Pakalpojuma termiņa ierobežojums

Finanšu revīzijas pašvaldībās

- Valsts kontrole veic finanšu revīzijas «Par Latvijas Republikas gada pārskatu par valsts budžeta izpildi un par pašvaldības budžetiem»
- Valsts kontrole izmanto zvērinātu revidentu veikto darbu revīzijas **pašvaldību gada pārskatu daļā**:
  - Tiek doti norādījumi par revīziju un tiek iezīmētas revīzijas jautājumu aprises

TAS IETEKMĒ REVĪZIJAS ATALGOJUMU

Finanšu revīzijas apjoms publiskajā sektorā

- Augstāko revīzijas iestāžu pilnvarās var būt noteikts plašāks
- Revīzijas mērķi revīzijas apjomā var ietvert:
  - valsts vai publiskā sektora iestāžu kontus vai citus finanšu pārskatus, kas var nebūt sagatavoti saskaņā ar vispārējām finanšu ziņošanas pamatnostādņēm
  - budžeta, budžeta sadaļu, asignēšanas un līdzekļu piešķiršanas lēmumus, kā arī to īstenošanu
  - politikas, programmas vai darbības, kas noteiktas ar normatīvo aktu vai atkarībā no to finanšu avota
  - juridiski noteiktas atbildības jomas, piemēram, konkrēti pienākumi
  - ienākumu, izdevumu, aktīvu vai pasīvu kategorijas

Iepriekšējo gada pārskatu revīzijas rezultāti un galvenās atziņas

Riski un problēmjaudājumi revīzijā (1)

Iekšējo kontroļu vide

- Labi izstrādātas kontroles pār ikdienas procesiem
- Labas kontroles pār budžeta izpildi
- Vājas kontroles pār neparastiem darījumiem
- Finanšu pārskati pēc uzkrājuma principa salīdzinoši reti tiek izmantoti lēmumu pieņemšanas procesā

Riski un problēmjaudājumi revīzijā (2)

Būtiskie riski

- Aktīvi nav uzrādīti pilnīgi, atbilstoši atzīti un novērtēti
- Ir daļa aktīvu, kuriem nav iespējams noteikt nepieciešamo labojumu apmēru
- Izmaksu kapitalizācija:
  - Izmaksas tiek uzskaitītas atbilstoši budžeta kodiem nevis pēc darījuma būtības

Riski un problēmjaudājumi revīzijā (3)

Problēmjaudājumi

- **Nepabeigto projektu vērtības samazinājuma izvērtēšanas:**
  - Vairāki projekti tiek iesākti un tiek iesaldēti, vai netiek turpināti
  - Revidentiem ir apgrūtināti iegūt attiecīgos lēmumus
- **Satiksmes infrastruktūras uzskaitē:**
  - Remontdarbu un investīciju uzskaitē (kapitalizācija, komponentu uzskaitē, nomainītās daļas izslēgšanas uzskaitē)
  - Nav izstrādāta grāmatvedības politika, lai novērtētu vai ir atbilstoši
- **Bioloģisko aktīvu uzskaitē:**
  - Iestādīto un izcirsto koku uzskaitē
  - Parasti nav ikdienas process un trūkst kontroles
- **Atalgojuma izmaksu un saistīto nodokļu uzskaitē:**
  - Liels darbinieku skaits ar dažādiem algu principiem
  - Pārkāpjot normatīvajos aktos noteikto, prēmiju un naudas balvu izmaksā
  - Pašvaldību deputātu atlīdzība

Riski un problēmjaudājumi revīzijā (4)

Problēmjaudājumi (turpinājums)

- **Ziedojumi un dāvinājumi pašvaldībās:**
  - Pašvaldība darbojas kā starpnieks starp privātiem uzņēmumiem un biedrībām ziedojumu un dāvinājumu saņemšanā
  - Tiek pieņemti ziedojumi no juridiskām personām, ar ko ir noslēgti saimnieciski līgumi par citiem darījumiem
  - Pieņemti vai lūgti ziedojumi, nesaņemot augstākas amatpersonas vai koleģiālas institūcijas (domes) atļauju
- **Pašvaldību dotācijas biedrībām:**
  - Nav iespējams gūt pārlicību par rezultātiem un mērķiem, kas sasniegti, saņemot pašvaldības finansējumu dažādām aktivitātēm
  - Netiek ievērots uzkrāšanas princips
- **Neatbilstības naudas līdzekļu uzskaitē**

Deputātu atlīdzība 2017. gadā

Konstatēts

- Ekonomiskās klasifikācijas kodā (EKK) 1111 «Deputātu mēnešalga» tiek uzrādīti mazāki izdevumi nekā faktiskie
- Deputātiem aprēķināta mēnešalga lielākā apmērā nekā pieļauj Atlīdzības likumā noteiktie ierobežojumi
- Naudas balvas domes priekšsēdētājam / deputātiem ir piešķirtas bez domes lēmuma
- Nav veikta deputātu darba laika uzskaite pilnā apmērā

Trūkumu iemesls

- Neprecīza grāmatvedības uzskaite
- Iekšējās kontroles sistēmas nepilnības
- Nepilnības valsts reģistros

NEATKARĪGS AUDITS NĀKOTNĒ: VĒRĪGA ATTIEKSME UN KOMPLEKSA PIEEJA

Kāpēc mēs savu darbu joprojām veicam pie klienta?

- Sadarbības organizēšanu ar klientu, veicot finanšu pārskatu revīzijas.
- Vai joprojām ir nepieciešams veikt sava darba būtiskāko daļu pie klienta / klienta objektā?
- Pastāv iespējas būtiski samazināt revidentu klātbūtni objektā revīzijas procedūru veikšanā vai par gandrīz pilnībā atteikties no darba pie klienta, pārnesot procedūru veikšanu uz revīzijas firmas ofisu / biroju.

Kāpēc mēs savu darbu joprojām veicam pie klienta?

- Revīzijas firmas pakāpeniski ievieš “attālinātās revīzijas” pieeju, organizējot darbu ar klientiem
- Šāda pieeja – revidenta darba pārvešana no klienta objekta uz revīzijas firmas atrašanās vietu ne vienmēr tiek atbalstīta
- **Ar šo pieeju netiek ieviests nekas jauns vai īpašs – nedz neatkarībai, nedz arī revīzijas pierādījumu kvalitātei, kā tikai jēgpilna pakalpojuma sniegšana klientam**
- **“Attālinātās revīzijas” rezultāti ir apspriežami ar klientu/ klienta vadību; šīs komunikācijas biežums un saturs ir saskaņojams ar klientu, un norisinās klientam piemērotā laikā.**

MUMS IR TEHNOLOĢIJAS

- Daudzas revīzijas firmas jau tagad strādā ar klienta datiem caur drošiem attālinātiem pieslēgumiem portāliem un serveriem, vai lietojot citas progresīvās tehnoloģijas, kas ļauj pieslēgties jebkurā laikā un jebkurā vietā.
- Nav jātērē laiks un citi firmas resursi izbraukumiem, kuri īstenībā nav nepieciešami - **TAS IR EFEKTĪVI – NO PATĒRĒTĀ LAIKA UN IZMAKSU VIEDOKĻA**
- Tehnoloģiskās priekšrocības nodrošina iespējas sniegt profesionālus pakalpojumus dažādos valsts reģionos neatkarīgi no klienta ģeogrāfiskās izvietojuma.
- Gadījumā, ja klients nav gatavs uzsākt darbu ar revidentiem pēc saskaņotā grafika, firmas speciālisti var pārslēgties uz citu projektu, un atgriezties pie sākotnējā klienta bez nozīmīgas pārplānošanas un turpmākās saskaņošanas ar citiem klientiem.

TAS MAZINA SLOGU KLIENTAM

TAS NEIETEKMĒ REVĪZIJAS ATALGOJUMU

Lietotāju vajadzību izpratne

Darbības, kas ir vērstas uz sabiedrības uzticības paaugstināšanu

- Komunikācijas procesa attīstība revīzijas uzdevuma veikšanā nodrošina revidentam iespēju būt atvērtam pret lietotājiem attiecībā uz paveikto darbu, galvenajiem secinājumiem, kas izriet no paveiktā darba, tādējādi paaugstinot sabiedrības uzticības līmeni
- **Izmaiņas neatkarīgu revidentu darbībā ir vērstas arī uz korupcijas atklāšanu un novēršanu**
- **Ir pienākums nekavējoties ziņot Noziedzīgi iegūtu līdzekļu legalizācijas novēršanas dienestam (kontroles dienests) par katru konsultētu, plānotu, pieteiktu, uzsāktu, atliktu, veiktu vai apstiprinātu neparastu darījumu**
- Neatkarīgie revidenti var sniegt nozīmīgu ieguldījumu finanšu pārskatu kvalitātes nodrošināšanā publiskajā sektorā

Aktualitātes 2018. gada pārskata revīzijā

Vispārīgie norādījumi par revīziju zvērinātiem revidentiem (1)

- Grāmatvedības uzskaites sakārtošanai un patiesas informācijas uzrādīšanai pašvaldību gada pārskatos ir gūt pārliecību par:
  - Pašvaldības gada pārskatam būtisko bilances darījumu grupu eksistenci, īpašumtiesībām, pilnīgumu, novērtējumu un informācijas atklāšanu
  - Ieņēmumu un izdevumu pārskata būtisko darījumu grupu notikšanas faktu, pilnīgumu, lieluma atbilstību, likumību un informācijas atklāšanu

Vispārīgie norādījumi par revīziju zvērinātiem revidentiem (2)

- Iegūt un dokumentēt pierādījumus, ka pašvaldība:
  - Ir veikusi visu kontu inventarizāciju atbilstoši likuma «Par grāmatvedību» prasībām un inventarizācija ir veikta pēc būtības, tajā skaitā grāmatvedības uzskaites dati ir salīdzināti ar valsts reģistru datiem
  - Ir izslēgusi no bilances visus atsavinātos īpašumus
  - Ir piemērojusi pamatotas nolietojuma normas ilgtermiņa ieguldījumiem
  - Ir uzskaitījusi visus tai piederošos aktīvus
  - Ir skaidrojusi iepriekšējo gadu kļūdu labojumus un to ietekmi uz gada pārskatu

Pašvaldības deputātu atlīdzības
noteikšanas kārtība – visās 119
pašvaldībās

Pašvaldības deputātu atlīdzības noteikšanas kārtība

- Ir konstatēta neatbilstība normatīviem aktiem, pastāv risks, ka tas turpinās arī 2018. gadā:
  - **Vai pašvaldības noteiktā deputātu atlīdzības kārtība atbilst likuma («Valsts un pašvaldību institūciju amatpersonu un darbinieku atlīdzības likums») prasībām un aprēķinātais atlīdzības apmērs nepārsniedz likumā noteiktos ierobežojumus**
- Izvērstu skaidrojumu un secinājumus par situāciju 2017. gadā Valsts kontrole sniegs šī gada oktobrī pēc ziņojuma publicēšanas

Pašvaldības deputātu atlīdzības noteikšanas kārtība

- Ja deputāts neieņem algotu amatu domē, tā mēnešalgu aprēķina piemērojot atbilstošu koeficientu, un samaksu veic proporcionāli nostrādātajam laikam
- 2018. gadā atlīdzības aprēķināšanai ir jāizmanto 2016. gada vidēja darba alga, kas ir noteikta 859 *euro*, aprēķināšanas maksimālās stundas likmes – pie nosacījuma 160 stundas mēnesī

Pašvaldības deputātu atlīdzība

Pašvaldības dome nosaka deputātu atlīdzību atbilstoši
Atlīdzības likuma normām

Nr.p. k.	Deputāta statuss	Aprēķina koeficients	Maksimālā mēnešalga, euro	Maksimālā stundas likme, euro
1.	Domes priekšsēdētājs	3,64	3 127	19,54
2.	Domes priekšsēdētāja vietnieks	3,20	2 749	17,18
3.	Domes komitejas priekšsēdētājs	2,55	2 190	13,69
4.	Domes komitejas priekšsēdētāja vietnieks	1,90	1 632	10,20
5.	Domes deputāts	1,20	1 031	6,44

Revīzijā pārbaudāmie jautājumi

- Vai pašvaldības domes apstiprinātie noteikumi/kārtība par deputātu atlīdzību nepārkāpj normatīvo aktu prasības?
- Vai deputātu atlīdzības aprēķinam tiek izmantota darba laika uzskaitē?
- Vai deputātiem, kas neieņem algotu amatu domē, mēnešalgu aprēķina proporcionāli nostrādātajam laikam?
- Vai deputātiem noteiktā mēnešalga (t.sk. stundas likme) nepārsniedz Atlīdzības likumā noteiktos maksimālos apmērus?
- Vai deputātiem ir piešķirtas prēmijas vai naudas balvas?
- Vai budžeta pārskatā visu deputātu (tai skaitā domes priekšsēdētāja un citu deputātu, kam algots amats domē) darba samaksa tiek ieģrāmatota izdevumu (pēc ekonomiskās kategorijas) EKK kodā 1111?

Papildus pārbaudāmie jautājumi
izlasē iekļautajās pašvaldībās

Papildus pārbaudāmie jautājumi

- Pašvaldības funkciju izpildes deleģēšana komersantiem – pašvaldības kapitālsabiedrībām – un to finansēšana
- Vērst uzmanību pašvaldību budžeta jautājumiem:
  - Vērtēt budžeta grozījumu praksi – kāds ir budžeta grozījumu process (kārtība)
- Izvērtēt vairākos budžeta izdevumu ekonomiskās kategorijas koda **2200 Pakalpojumi** apakškodos iekļautos izdevumus
- Turpināt izvērtēt atbilstības jautājumu par Latvijas valsts simtgades nodrošināšanas izdevumiem:
  - Pašvaldībās īstenotie un no pašvaldību budžetiem finansētie Latvijas valsts simtgades pasākumi
- Savlaicīgi sakārtot uzskaiti atbilstoši jaunajām prasībām:
  - MK 13.02.2018. noteikumi Nr. 87 «Grāmatvedības uzskaites kārtība budžeta iestādēs»
  - MK 19.06.2018. noteikumi Nr. 344 «Gada pārskata sagatavošanas kārtība»

Paldies par uzmanību!

biruta.novika@auditadvice.lv